

UDC 811.135.1'373.2

Original scientific paper

Primit la 13 martie 2007

Acceptat pentru publicare la 3 aprilie 2008

Porecle și supranume actuale în Oltenia

Camelia Firică

Facultatea de Filozofie, Zagreb

Cercetarea numelor consemnate în documente contribuie esențial la cunoașterea și descifrarea multora dintre structurile antroponimice de astăzi, precum și a sensurilor pe care elementele lor componente le au.

Bazându-se pe noțiunile teoretice și pe informația documentară concretă din Catagrafia din 1831 (Monografia județului Dolj), articolul analizează modul în care o mare parte din porecle, influențate de factori lingvistici și extralingvistici, s-au menținut sau nu în circulație în zilele noastre. În general, poreclele și supranumele înscrise în Catagrafie s-au păstrat și astăzi ca nume de familie unele având frecvență mare în Oltenia. Au dispărut în special numele de familie ce proveneau din supranume care indicau o trăsătură fizică sau morală, un defect, funcții administrative dar, pe măsură ce societatea a evoluat, au apărut și alte nume legate de noile situații.

1. Continuitate și discontinuitate în existența poreclelor și supranumelor oltenești

Configurația actuală a numelor de familie se raportează în mod direct la epocile anterioare. Fiecare nume, toponim sau antroponim, își are istoria lui, legată de istoria societății căreia îi aparține; monografia unui nume de familie este în același timp o monografie istorică indiferent dacă ne referim la cauzele care i-au generat apariția sau urmărim cronologia evoluției sale până la intrarea în "legitimitate", când "schimbările de formă se datorează mai mult unor accidente"¹.

¹ T. Oancă, *Numele de familie în documentele de stare civilă*, în SCO, Craiova, 1/1996, p. 33-36.

Sistemul antroponimic este caracterizat de o continuă evoluție în timp, cel puțin până la momentul în care structura lui s-a stabilizat prin lege. Multe dintre antroponimele înregistrate în acte și documente vechi sunt legate de o anumită epocă, de situații și împrejurări speciale, particulare. De aceea, existența lor se desfășoară numai între anumite granițe temporale și deopotrivă culturale, sociale, economice și juridice. Treptat o parte vor fi înlocuite de altele, fie din cauze "naturale", fie administrative; ele nu mai corespund, practic, realității care le-a generat. Ieșite din uz, toate aceste nume continuă să fie însă actuale prin importanța pe care o au pentru onomastica românească: atât pentru istoricul antroponimiei, în mod direct, cât și pentru toponimie, datorită legăturii puternice dintre aceste două ramuri, transferul de elemente dintr-un domeniu în celălalt fiind unul permanent. Nu în ultimul rând, pe baza acestor nume se pot face, în general, observații de ordin lingvistic. Există termeni care au ieșit din uz. Evoluția societății, dispariția cadrului și a noțiunilor pe care le desemnau aceste cuvinte a dus inevitabil la scăderea parțială și chiar totală a funcționalității lor. O parte dintre ele își continuă existența în mod activ, dar la un alt nivel, cel antroponimic ori toponimic. Pătrunderea și perpetuarea lor în acest spațiu reprezintă o șansă în plus pentru unele apelative supuse, prin forța lucrurilor, fenomenului de regresie în ce privește frecvența apariției lor în vorbirea curentă. Importanța numelor proprii este demonstrată și prin îndelungata lor persistență în timp în ciuda tendințelor evolutive care au avut loc în interiorul acesteia². Schimbările au fost surprinse, de regulă, în documente - "fără de care nu se scrie istorie"³, iar cercetarea acestor documente contribuie esențial la cunoașterea și descifrarea multora dintre structurile onomastice închistate de astăzi. Numele de familie, în marea lor majoritate, au fost la origine un supranume sau o poreclă, care au primit această funcționalitate în momentul în care fiecare individ a fost obligat să-și ia un nume de familie. Nu toate numele care apar în documente s-au perpetuat de-a lungul

² Ch. Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, Editura Enciclopedică română, București, 1975, p. 11; Anton Oprescu, *Importanța studiului numelor de persoane*, în A.O., Anul III, No. 11, 1924, p. 23.

³ Aurelian Sacerdoțeanu, *Despre editarea documentelor*, în A.O., Anul X, 1931, p. 290.

timpului. În Catagrafia din 1831, de exemplu, erau înscrise în satul Negoiu⁴ 114 familii; aproape un sfert dintre ele aveau, deja, la data respectivă un nume de familie, unele provenite din porecle.

În sistemul antroponimic actual al satului *Negoiu* există nume de familie care s-au păstrat din vechime, altele s-au pierdut, fie din cauză că purtătorii lor au dispărut, fie porecla sau supranumele nu mai corespundeau realității și uneori au fost înlocuite de altele, fie persoanele respective au migrat în alte sate. Mișcarea de populație în comunitățile rurale era, de altfel, în trecut, destul de frecventă, cel mai adesea făcându-se în masă, la nivelul familiei. "Factorul economic și politic producea imigrări sau emigrări în masă: la tot pasul. Urbariile ne arată cum grupuri întregi de familii înrudite sau legate prin interese economice comune, părăseau în masă o localitate din pricina condițiilor prea grele de viață...; în curs de câteva decenii, de la o dată la alta, constatăm transformări mari în lista numelor de familie dintr-o localitate, produse de emigrări sau imigrări (sau stingeri de familii)"⁵. Unele dintre poreclele și supranumele din catagrafie, referitoare la satul pe care îl avem în vedere, astăzi nu mai sunt purtate. De pildă antroponimul *Porumbă* purtat de Ion sin Dragomir, preot în sat. Acest supranume a fost dat preotului respectiv, care, presupunem, a fost primul preot al satului, biserica fiind construită în 1816 de către săteni. Nume a dispărut odată cu cel care l-a purtat. În aceeași situație se află și supranumele care arătau:

• *îndeletniciri ale oamenilor respectivi*. Practicarea neîntreruptă a meșteșugurilor populare pe teritoriul țării noastre, precum și caracterul concret al termenilor folosiți, face ca denumirea meseriilor să apară alături de numele unic în numeroase acte și documente încă de foarte timpuriu. Necesitatea de individualizare precisă a fiecăruia dintre membrii comunității (sau cel puțin a capilor de familie) devine treptat

⁴ Comună în jud. Dolj, la 71 km de Craiova. Este situată pe o coastă și se învecinează la Nord cu orașul Băilești, la Sud cu Dunărea, la Est cu Catanele și la Vest cu comuna Rast. În jurul anului 1790, din cauza inundațiilor dese la care era supusă comuna Urâți (numele inițial), locuitorii cu casele lor s-au mutat la conacul lui Neagoe, unde se află azi comuna, și de la numele acestuia a preluat și denumirea actuală. Am luat în discuție acest sat deoarece materialul folosit a fost adunat de pe teren.

⁵ Șt. Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, 1936, p. 80.

imperioasă, fiind favorizată și de cerințele puterii administrative, cerințe ce vizau cunoașterea numărului oamenilor și a stării lor (ne referim aici fie la meseria practică, fie la încadrarea lor într-o anumită clasă: scutită de bir sau nu). În general, trăsătura definitorie a perioadei cuprinse între a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea este utilizarea ocupației cu funcție de nume propriu. În satul Negoiu apăreau, la 1831, Stan *Văcaru* și Ion *Cârciumaru*, nume care nu se mai păstrează astăzi în perimetrul satului. Cele două antroponime sunt, la nivelul Olteniei și al țării, extrem de frecvente, dar în localitatea respectivă au dispărut. Spre deosebire de acestea, alte nume de meserii au continuat să existe: Ion *Croituru*, fiul lui Ion *Croituru* cel bătrân. Stan *Cojocar* cu fiii săi, ambele nume fiind foarte răspândite în momentul de față. O situație interesantă este cea a lui Ilie Răduț, singurul cojocar din localitate pe care sătenii îl numesc *Ilie Cojocar*, iar fii săi sunt Vasile și Ionel *Cojocar*⁶. Dinu *Purcaru* a transmis, de asemenea, numele îndeletnicirii sale și descendenților săi. "Într-o vreme când numele de familie nu erau prea fixe iar meseriașii erau destul de rari, s-au adăugat la numele de botez, numele meseriei, suficient pentru a se identifica persoana astfel denumită. Deși în general meseria nu se moștenește, totuși, cu timpul în multe cazuri, numele de meserie s-a moștenit ca nume de familie"⁷.

•*locul de proveniență*. Denumirile care indică originea locală a indivizilor sau a familiilor erau frecvente în sistemul antroponimic, mai ales înaintea fixării unui criteriu uniform de denominație. Foarte multe nume de familie sunt derivate de la numele unei localități. Oamenii s-au mutat dintr-o localitate în alta, iar acolo unde s-au stabilit au primit numele, derivat de la localitatea de proveniență. Faptul că nu aveau un conținut injurios și

⁶ Cojocăria a fost, de altfel, una dintre meseriile de bază practicate în trecut de săteni și, deopotrivă, de meșteșugarii de la oraș. "Cojocarii, ișlicarii și blănarii din Craiova erau organizați în rufetul cojocarilor încă de pe vremea lui Alexandru Ipsilanti (1774-1782). Acest rufet era condus de un chiurciubașă. În portul vechi al omului de rând, ca și al boierului, căciula, ișlicul, cojocul sau haina îmblănită erau în deosebită cinste. De aceea și meșteșugurile legate de acest port s-au dezvoltat devreme în Craiova, ca și în alte părți" (*Meșteșuguri și neguțători din trecutul Craiovei. Documente (1666-1865)*, București, 1957, p. 35-36).

⁷ Al. Graur, *Nume de persoană*, București, 1965, p. 75.

“caracterizau” în mod sigur o persoană a făcut ca în momentul în care era necesară adoptarea unui nume de familie, ele să fie utilizate, în acest scop, de mulți dintre purtătorii lor. În Catagrafie apare un Dinu *Băltărețu*, persoană din regiunea bălților. Acest nume nu se mai găsește astăzi în localitate dar apare înregistrat în satul vecin, Rast, la mai multe familii, ceea ce ar putea demonstra că urmașii lui Dinu *Băltărețu* s-au strămutat acolo. Spre deosebire de acestea există nume care se întâlnesc și astăzi: *Pădureanu*, locuitor al pădurii, dinspre pădure; *Corneanu*, *Cornea*, locuitori din ținutul cornului, al pădurii, ambii veniți de peste Dunăre în 1829, deci la 1831 purtau încă supranume, ce au devenit ulterior nume de familie. Radu *Urziceanu*, rumân, cu un fecior de muncă, Dinu *Urziceanu* sin Iene, ambii veniți din satul Urzica.

Astăzi au apărut și alte nume provenite de la localități: *Cătăneanu* - de la numele satului Cătanele; *Răsteanu* - de la numele satului Rastul; *Băileșteanu* - de la numele satului Băilești;

• *o funcție administrativă a persoanei*. Titlurile de noblețe și acelea care denumeau clase sociale au devenit, de asemenea, cu timpul mijloace obișnuite și foarte sugestive “pentru a putea fi adoptate ca supranume”⁸. Aceste titluri de demnități puteau fi reale sau nu: multe sunt la origine supranume ironice, indivizii numiți “neîndeplinind, probabil, decât rar, demnitățile respective”⁹. În Catagrafie apare consemnat în satul Negoiu un Neagoie *Isprăvnicelu*.

• *un defect sau o trăsătură fizică, morală a purtătorului*. Supranumele care au la bază particularități fizice și psihice sunt cele mai numeroase, dar, prin compensație, ca și cele provenite de la numele de plante și animale, precum și acelea referitoare la gospodărie, sunt și cele care au un grad mai mare de instabilitate. Criteriile după care se dau porecele sunt dintre cele mai diferite, la baza alegerii lor stând unele însușiri psihice sau fizice, anumite deprinderi, obiceiuri, îndeletniciri. Dar porecele aparțin sistemului de denominație subiectiv, nu apar neapărat ca o consecință a necesității stringente de identificare¹⁰, crearea lor datorându-se faptului

⁸ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 94.

⁹ *Ibidem*, p. 98.

¹⁰ Feodor Chirilă, Andrei Ivanov, Theodor Olteanu, *Probleme de dialectologie. Graiurile rusești lipovenești din România*, București, Editura Universității din București, 1993, p. 226.

că oamenii vor să râdă, să se amuze; create spontan, mai mult sau mai puțin întâmplător, ele sunt folosite ocazional, iar din cauza conținutului lor injurios, depreciativ, unele nu s-au impus ca nume de familie, altele, dimpotrivă, au fost, în cele din urmă, acceptate de purtătorii lor, mediul social care aplică și menține porecla având aici o mare influență. Antroponimele *Bețivu* (Marin), *Surdu* (Stânoiu), *Calu* (Pătru), *Cocoș* (Ionică), *Fetica* (Ion), *Buca* (Mihai) etc. care au fost consemnate în Catagrafie, în satul Negoiu, au dispărut cu timpul, probabil odată cu cei care le purtau, fiind legate de anumite particularități ale persoanelor respective. O situație specială este cea a numelui de familie *Grama*, pe care îl găsim înscris în catagrafie ca aparținând unei persoane decedate, soțul Maricăi văduva, fără nici un fecior. Ar însemna că numele a dispărut odată cu purtătorul lui, dar până acum câțiva ani, când s-au strămutat în alt loc, mai era o familie ai cărei membri erau numiți "ai lu Grama". Se pare că numele s-a transmis totuși. Am putea presupune că familia de care am vorbit a venit mai târziu de 1831, probabil din același loc, în care s-a strămutat ulterior. Numele apare și la baza denotației familiei *Grănescu*, care ar putea fi "fiul lui Grama".

Alte nume înscrise în Catagrafie se păstrează însă și astăzi. În această situație sunt în special: *nume ce vizează un aspect fizic al individului*: Ion *Buzatu*, Ion *Chelu*, provenit de la o poreclă individuală ulterior transmisă urmașilor acestuia; *nume provenit de la o interjecție*: Gheorghe *Trancu*, azi *Trancă* - (interj. *Tranc!*). Un alt individ pe care îl găsim înscris în Catagrafie este Preda, fiul lui Stan *Cocioabă*, ortografiat "Preda sin Stan, Cocioabă" care nu lasă nici un dubiu că la acea dată *Cocioabă* nu era încă nume de familie, ci pur și simplu o poreclă de la care s-au format nume de familie păstrate și astăzi. Numele de familie *Ciovică* provine, probabil de la numele unei păsări - *ciovică* - cea mai mică dintre speciile de bufnițe¹¹. Cei ce purtau acest nume erau destul de numeroși la 1831. Astăzi sunt așezați aproape toți în partea de sud a satului, în vale, fapt ce a dat naștere toponimului *Ciovicăria*, sau *La Ciovici*. Interesante din punctul de vedere al formării ni se par și numele *Gheța*, *Cârjan*, *Motoi*, *Țamboi*, nume ce s-au păstrat și

¹¹ DLRM, p. 147.

sunt destul de numeroase în prezent. *Gheța*: am putea presupune că acest nume a fost la început *Ghețea*, iar în acest caz îl socotim derivat cu ajutorul sufixului *-ea*, devenit mai târziu *-a*, de la apelativul *ghețoi*, ceea ce în graiul local înseamnă "sloi de gheață". Tot prin derivare cu ajutorul sufixului *-ea* de la apelativul "ciur" este și numele de familie *Ciurea*. *Cârjan*: ar putea fi socotit ca fiind format cu ajutorul sufixului *-an* de la apelativul "cârjă" sau de la adjectivul "cârjan" - "voinic, spătos"¹².

Alte nume de familie ce figurează în Catagrafie și se păstrează și astăzi sunt formate cu ajutorul sufixului *-oi*. *Motoi* - de la *Motea* + suf. *-oi*. (În *Dicționarul numelor de familie românești*, Iorgu Iordan îl asociază pe "motoi" cu "motohoi": "sperietoare de păsări", "om tăcut, nesociabil"). *Țamboi* - de la *Țambu* (nume ce a existat în localitate) + suf. *-oi*. (I. Iordan spune că ar putea fi o variantă a lui *țambală* - forma feminină a lui *țambal*)¹³.

Dacă în cazul unora dintre porecle ori supranume descifrarea sensului se poate face ușor, iar în cazul altora ne folosim de precizările făcute de informatori, există situații când nu putem arăta cum s-a născut o poreclă sau alta, n-o putem descifra din cauza unor asocieri imperceptibile și, în consecință, suntem nevoiți să procedăm la simpla lor înregistrare¹⁴.

Unei alte categorii de indivizi i s-au atribuit ca porecle și supranume, cu rol de nume de familie, numele de botez al întemeietorului sau al capului familiei respective¹⁵. La 1831 erau simple prenume, pentru ca mai apoi ele să devină nume de familie: *Stan sin Mitrică* (*Mitrică*, diminutiv de la *Mitru*, hipocoristic de la *Dumitru*); *Stan sin Mitran* (*Mitran*, derivat de la *Mitru* cu sufixul *-an*); *Stan sin Dragomir* (*Dragomir*, nume de proveniență slavă); *Florea sin Sandu*, *Nicolae sin Crăciun*. De asemenea, numele *Neagoe*, care figurează în Catagrafie ca nume de botez al mai multor persoane (*Neagoe Isprăvnicelu*, *Neagoe Țamboi*, *Neagoe Cioroianu*) devine cu timpul nume de familie și încetează a mai fi dat ca nume de botez. Interesant

¹² Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Vezi și Al. Graur, *Nume de persoane*, București, 1965, p. 70; G. Ja. Simina, *Familia i prozvisce*, în "Onomastika", Moscova, 1969, p.33.

¹⁵ Există și multe nume de botez care nu au dat nume de familie, și nici nu s-au mai dat nou-născuților: *Nedelcu*, *Pârvo*, *Iacob*, *Nuică*, *Pătrașcu*, *Mirea*, *Colțea*.

este fenomenul de evoluție al unor nume de familie, înscrise la 1831. În primul rând: Stan sin Ioan *Tecoș*, care s-a transformat în *Cicoș*, nume purtat azi în sat de mai multe familii. Acest Stan se presupune că este întemeietorul familiei respective și că, într-adevăr, actualul *Cicoș* provine din vechiul *Tecoș*. Un caz aparte este și cel al numelui Pătru sin *Tona*, pe care îl găsim azi sub forma *Toană*, destul de frecvent. Persoana respectivă este înscrisă la 1831, ca aparținând de căpitănia Ghidiciu. La aceeași dată, în comuna Rastu, vecină satului Negoiu, găsim înscris pe *Toană al Nițului*, venit băjenar de peste Dunăre la 1829. Probabil acest Tona din Negoiu este același Toană din Negoiu. Din statistica ce s-a făcut pentru frecvența numelor de familie din comuna Negoiu reiese că sunt un număr de 57 de familii ce poartă acest nume. Numele de familie *Cioroianu* < *Cioroi* este purtat de 47 de familii. Acesta ar putea fi socotit ca nume de baștină, deși, la 1831, era purtat de o singură familie, Neagoe *Cioroianu*. (La fel și *Voinea* - nume care poate fi considerat, de asemenea, de baștină, deoarece era prezent la 1831- este purtat de 45 de familii)¹⁶. Un fapt curios este acela că numele de familie mai frecvente la 1831 aparțin astăzi unui număr destul de mic de familii. *Gheța*, care era purtat de 6 familii, este numele a 17 familii. *Cojocar*- 4 și *Ciovică* - 5 sunt purtate de un număr mic de familii, sub 15.

În momentul de față frecvența - la nivelul țării - a antroponimelor citate mai sus este diferită ca răspândire. Am extras din *Dicționarul de frecvență al numelor de familie românești*¹⁷ - de la litera B - câteva nume de familie, provenite din porecle și frecvențele lor:

Băileșteanu 282: O - 228 (174 Dj, 1 Gj, 52 Mh, 1 Vl); M - 1 (Tr); T - 14 (Ab); BNT - 7 (3 Cs, 4 Tm); B - 32. *Băltărețu* 1.618: O - 728 (143 Dj, 183 Gj, 27 Mh, 372 Ot, 3 Vl); M - 474 (44 Ag, 10 Br, 38 Bz, 35 Cl, 12 Db, 22 Gr, 48 Il, 90 Ph, 175 Tr); D - 50 (44 Cț, 6 Tl); ML - 75 (5 Bc, 7 Gl, 7 Nț, 53 Vr, 3 Vs); MR - 1 (Mm); T - 52 (2 Ab, 12 Bv, 2 Cj, 4 Cv, 27 Hd, 3 Mș, 2 Sb); CR - 12 (10 Ar, 2 Sj); BNT - 44 (8 Cs, 36 Tm); B - 182. *Bețivu* 219: O - 40 (5 Dj, 21 Ot, 14 Vl);

¹⁶ Multe nume frecvente astăzi nu apar în Catagrafie: *Enuca*, nume neînregistrat în catagrafie apare la 39 de familii, *Scarlat*, nume neînregistrat în catagrafie apare la 21 de familii.

¹⁷ Editura Universitaria, Craiova, 2003, 410 p. (red. resp. T. Oancă)

M - 119 (23 Ag, 17 Br, 55 Bz, 9 Il, 15 Ph); D - 3 (Cț); ML - 8 (4 Bc, 2 Gl, 2 Vr); T - 15 (4 Bv, 6 Hd, 5 Sb); B - 34. *Bucă* 2.787: O - 911 (276 Dj, 32 Gj, 185 Mh, 232 Cț, 186 Vl); M - 708 (192 Ag, 6 Br, 41 Bz, 21 Cl, 62 Db, 26 Gr, 40 Il, 103 Ph, 217 Tr); D - 47 (35 Cț, 12 Tl); ML - 758 (253 Bc, 18 Bt, 118 Gl, 58 Iș, 62 Nț, 205 Vr, 44 Vs); MR - 3 (Mm); T - 63 (5 Ab, 39 Bv, 11 Hd, 1 Hg, 2 Mș, 5 Sb); CR - 9 (Ar); BNT - 39 (11 Cs, 28 Tm); B - 249. *Buzatu* 8.900: O - 3521 (1891 Dj, 191 Gj, 717 Mh, 554 Ot, 168 Vl); M - 1923 (275 Ag, 283 Br, 119 Bz, 156 Cl, 80 Db, 333 Gr, 103 Il, 247 Ph, 327 Tr); D - 382 (232 Cț, 150 Tl); ML - 1474 (170 Bc, 17 Bt, 107 Gl, 545 Iș, 50 Nț, 38 Sv, 349 Vr, 198 Vs); MR - 19 (Mm); T - 299 (21 Ab, 3 Bn, 124 Bv, 9 Cj, 8 Cv, 80 Hd, 8 Hg, 16 Mș, 30 Sb); CR - 34 (20 Ar, 8 Bh, 6 Sj); BNT - 206 (69 Cs, 137 Tm); B - 1042.

În articolul *Dicționarul numelor de familie din România*¹⁸ Gheorghe Bolocan împărțea teritoriul țării noastre în două arii: 1. de sud-est (Oltenia, Muntenia, Moldova, Dobrogea și orașul București) și 2. de nord-vest (Maramureș, Transilvania, Crișana, Banat), în funcție de preponderența numelor terminate vocalic ori consonantic. Existența acestei demarcații zonale în domeniul onomastic are rădăcini adânci în istorie și deopotrivă în istoria lingvistică; ea se datorează în bună parte specificului local dintr-un anumit teritoriu, specific ce condiționează repartitia geografică a numelor, a formanților, manifestarea unor fapte de fonetică, morfologie, dialectologie. Frecvența celor cinci antroponime pe care le avem în vedere este mai mare în partea de sud-est a țării și mai mică în cea de nord-vest, se încadrează, așadar, ariei "vocalice": *Băileșteanu* - 261/21¹⁹, *Băltărețu* - 1509/109, *Bețivu* - 204/15, *Bucă* - 2673/114, *Buzatu* - 8342/558. În ce privește zona Olteniei, se poate observa că aceasta are, în general, o frecvență destul de mare a numelor de familie respective, spre deosebire de celelalte zone. În trei dintre cazuri (*Băltărețu*, *Bucă*, *Buzatu*) ea cuprinde aproape jumătate din numărul total de apariții, iar într-unul (*Băileșteanu*), aproape majoritatea aparițiilor. Această din urmă situație este normală, dacă ne gândim că antroponimul provine de la numele unei localități (*Băilești*) din Oltenia, județul Dolj. Din aceleași motive, Doljul are frecvența cea mai ridicată a numelui respectiv - 174, față de celelalte județe oltenesti. În

¹⁸ În SCO, Craiova, nr. 2/1996, p. 15.

¹⁹ Prima cifră reprezintă sud-estul, cea de-a doua nord-vestul.

general, poreclele și supranumele înscrise în Catagrafie, la nivelul satului Negoiu, s-au păstrat și azi ca nume de familie. Au dispărut, mai mult, numele de familie ce proveneau din supranume indicând o trăsătură fizică sau morală, un defect, funcții administrative, dar, pe măsură ce condițiile au fost altele, pe măsură ce au apărut situații noi, au apărut, de asemenea, și nume noi. Multe dintre antroponime s-au pierdut într-un spațiu delimitat, dar s-au înregistrat în alte sate, mai mult sau mai puțin apropiate, datorită condițiilor locale ce au concurat la păstrarea lor în circuit. Fenomenul este normal și general la nivelul întregii țări mai ales într-o perioadă în care antroponimia se afla în mișcare, căutând să stabilizeze propriile modele și structuri.

Numele evoluează diferit de-a lungul timpului, în funcție de o serie de factori, lingvistici și extralingvistici, care le influențează existența și concură fie la menținerea lor în circulație, fie la dispariția lor. De multe ori, din cauza aceluiași condiții, istorice și lingvistice, apelativele care stau la baza unor porecle și supranume, care au fost utilizate la un moment dat, au trecut în fondul pasiv al vocabularului limbii române. Este vorba mai ales despre acele cuvinte care desemnau noțiuni legate strict de o anumită epocă și de evoluția ei. Unele dintre ele s-au păstrat, însă, până astăzi în onomasticonul românesc, datorită, poate, și caracterului lor mai general (nume de funcții, stare socială și meserii) și împrejurărilor istorice. De exemplu: *Jitaru* 3607 O-98, M-393, D-173, ML-2417, MR-22, T-246, CR-38, BNT-95, B-125; *Postelnicu* 3764: O-421, M-1262, D-103, ML-1005, T-190, CR-16, BNT-67, B-700; *Scutelnicu* 1256: O-37, M-224, D-21, ML-686, MR-4, T-1, CR-6, BNT-28, B-174.

Unul dintre aspectele importante în menținerea unui antroponim în circulație este sensul pe care apelativul îl are în limba comună. Cu cât sensul este mai general, cu atât șansele de a se perpetua sunt mai mari. "Valoarea semantică a unui cuvânt variază, deci, uneori, de la o regiune la alta, de la un nucleu social la altul. Șansa unui cuvânt de a se răspândi și de a se generaliza înăuntrul unui nucleu lingvistic cu un sens nou, ieșit din sensul uzual, depinde de măsura în care acel nou sens, într-o împrejurare dată și pentru un grup social, e mai sugestiv decât sensul uzual însuși"²⁰. Numele proprii, spre deosebire de apelativele-bază,

²⁰ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 49-50.

dobândesc, în plus, capacitatea de a intra în combinații derivaționale mult mai largi decât omonimele din limba comună, de la care provin. Antroponimele pot selecta un număr mult mai mare de formanți. Privită în adâncime, această problemă a selectării sufixelor este condiționată și de un alt aspect: acela al tradiției, al specificului zonal în care se desfășoară procesul. Numărul mare de apariții al unui antroponim într-o regiune, față de prezența diminuată sau chiar absența lui în altă regiune dovedește, adesea, acest fapt. Aceeași influență, regională, determină și frecvența apariției unor nume de familie, care au la bază porecle și supranume cu sensuri sinonime. Este cazul antroponimelor *Bostan* și *Dovleac*. *Bostan* este înregistrat cu frecvență mare în Moldova (4036 din totalul de 5759; în Oltenia sunt consemnați 32 de purtători), pe când sinonimul lui, *Dovleac*²¹, în Oltenia (și Muntenia) (357 din totalul de 877; în Moldova au fost consemnați 7 purtători ai numelui respectiv). Prezența semnificativă a numelor respective în regiunile menționate se explică prin apartenența apelativelor *bostan* și *dovleac* la subdialecte diferite: "*bostan* e moldovenesc, în timp ce *dovleac* e răspândit în graiurile muntenestești"²².

De asemenea, tipologia numelor de familie este influențată de specificul regional. *Dicționarul de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR)*²³, vol. I. (Craiova, Editura Universitaria, 2002), consemnează un număr mare de denumiri de genul: *Ababei* - 4532: O-35, M-160, D-175, ML-3557, MR-11, T-258, CR-29, BNT-58, B-249; *Abetegei* - 72: M-14, D-8, ML-37, T-7, B-6, formate cu ajutorul articolului posesiv. În Oltenia se vor întâlni ocazional astfel de antroponime, cu frecvență mică, de obicei, datorită faptului că acestei din urmă zone nu-i este proprie formarea numelor personale în acest mod. Multe dintre cuvinte își pot întări poziția în limbă o dată cu pătrunderea lor în sistemul numelor de persoană, iar exemplele cele mai clare în acest sens le oferă antroponimele create pe baza lexicului comun. În această nouă ipostază, de nume proprii, ele depășesc frecvent

²¹ La acesta se mai adaugă și varianta dialectală, oltenească, *Dovlete* cu frecvența următoare din totalul de 540: O-413, M-26, D-1, ML-4, T-7, CR-9, BNT-69, B-11.

²² Ion Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, București, Editura Academiei, 1975, p. 180.

²³ Redactor responsabil Teodor Oancă.

atât granițele dialectale, cât și pe cele naționale. Dar nu toate apelativele au reușit să se impună ca nume de familie. Unele au dispărut în același timp cu persoana care le purta, ori cu noțiunea impusă adesea de condițiile sociale și economice; altele s-au păstrat prin forme diferite derivate.

Urmărim în continuare care dintre numele din Cataografia Doljului de la 1831,²⁴ s-au păstrat până astăzi și sub ce formă. Precizăm, de asemenea, că, pentru a avea o privire de ansamblu asupra acestor antroponime, vom indica și numărul lor de purtători, pe regiuni, așa cum apar ele consemnate în dicționarul de frecvență:

•culori: *Albiș* 228: O-40, D-1, ML-83, T-3, CR-88, BNT-12; *Albișoru* 441: O-270, M-65, ML-4, MR-6, T-15, BNT-16, B-65; *Albu* 25041: O-2071, M-6606, D-1027, ML-5240, MR-271, T-5142, CR-586, BNT-1348, B-270. Antroponimele derivate care s-au format, ulterior, de la *Albu* au fost condiționate de acel specific regional de care vorbeam mai înainte, care face ca anumite sufixe să fie mai frecvente într-o anumită zonă față de alta; nu vom întâlni cu număr mare de apariții în Oltenia un derivat ca *Albiciuc* 171: O-3, MR-139, T-4, CR-14, BNT-11, în schimb, vom întâlni cu frecvență mare nume derivate cu sufixul *-ete*, specific oltenesc: *Albulete* 70: O-31, M-18, MR-1, T-1, B-19.

fenomene întâlnite în natură: *Beznă* 263: O-227, M-4, D-1, ML-2, MR-3, T-19, BNT-6, B-1; în DFNFR a fost înregistrată, cu frecvență mare în Oltenia, și varianta *Besnă* 115: O-108, ML-1, T-4, B-2.

stări patologice și fiziologice: antroponimul *Bolnăvoiu* nu a mai fost consemnat în DFNFR; este posibil, totuși, ca el să aibă frecvența mai mică de 5 purtători²⁵. (În Muntenia există derivatul *Bolnăvoaia* - 9 B)

termeni de rudenie și adresare: *Baba* 4285: O-211, M-508, D-154, ML-552, MR-138, T-1494, CR-615, BNT-363, B-250; varianta *Babă* are, în Oltenia un număr de apariții de 30 față de totalul de 900; *Băiețelu* 8: M-7, BNT-1-sub această formă antroponimul nu se mai înregistrează în Oltenia; apare, în schimb varianta grafică fără *-u* final: *Băiețel* 7; O-1, M-6; *Bunică* 253: O-112, M-101, D-6, ML-5, T-23, B-6.

²⁴ Ne-am oprit asupra poreclelor și supranumelor care încep cu litere A și B.

²⁵ DFNFR nu a înregistrat antroponimele care au frecvență mai mică de 5.

trăsături fizice și psihice: *Amărătu* 15: D-2, ML-13; *Ascunseanu* 106: O-85, M-3, T-9, CR-7, BNT-1, B-1; *Babalăcu* 15-O; antroponimul *Baftă* nu se mai întâlnește; *Balegă* 38: O-26, BNT-12; *Bălosu* 596: O-158, M-245, D-26, ML-76, T-24, CR-1, B-66; *Bărbosu* 1064: O-350, M-65, D-31, ML-402, MR-13, T-58, CR-30, BNT-76, B-39; *Bărboiu* 472: O-26, M-386, D-6, ML-12, MR-4, T-27, B-11 (spre deosebire de *Bărboiu*, *Bărboi* are astăzi o frecvență mare în Oltenia: 629: O-226, M-89, D-84, ML-130, MR-2, CR-6, BNT-23, B-54); *Bătăiosu* 449: O-193, M-171, D-6, ML-4, CR-2, BNT-12, B-45; *Bătrânoiu* 9: M-6, D-3; *Bătrânu* 1919: O-163, M-639, D-128, ML-499, T-190, CR-21, BNT-44, B-235; *Băbălău* 414: O-207, M-5, D-3, ML-48, T-107, BNT-13, B-31; *Belitu* 112: O-39, B-56, D-7, ML-1, T-7, B-2; *Bețivu* 219: O-40, M-119, D-3, ML-8, T-15, B-34; *Bobică* 84: O-35, M-7, ML-27, T-4, BNT-5, B-6; *Bolborea* 183: O-90, M-24, D-6, T-33, BNT-11, B-19; *Botescu* 764: O-103, M-132, D-16, ML-277, MR-6, T-82, CR-21, BNT-20, B-107; *Botea* 4745: O-691, M-1819, D-348, ML-448, MR-35, T-560, CR-65, BNT-66, B-713; *Botorocea* 20: M-15, T-5 (nu se întâlnește în Oltenia); antroponimul *Boțul* apare astăzi în varianta *Boțu* - fără -l final - cu frecvență mică în Oltenia - 427: O-2, M-27, D-7, ML-348, T-20, CR-6, BNT-10, B-5. Numele de acest gen sunt nume întâmplătoare legate dialectal de o anumită zonă (în acest caz de Moldova) și, de asemenea, de o anumită întâmplare sau de o particularitate evidentă pe care o are la un moment dat o persoană; numele *Boutoru* nu se mai întâlnește, în momentul de față, cu această formă, ci sub grafia *Băutoru*, cu frecvență mare în zona studiată: 60: O-59, BNT-1; *Breazu* 2770: O-660, M-826, D-130, ML-320, T-356, CR-13, BNT-47, B-418; *Bubulicioiu* nu mai apare în DFNFR; *Bucățea* 57: O-50, M-2, T-1, BNT-3, B-1 (cu varianta *Bucăța* 138: O-136, M-1, BNT-1); *Bucuroiu* 696: O-30, M-539, D-13, ML-36, T-22, BNT-1, B-55; *Bufu* 253: O-193, M-18, D-2, T-11, BNT-13, B-16; *Bunea* 8836: O-432, M-3707, D-168, ML-361, MR-20, T-2453, CR-39, BNT-238, B-1418; *Buzatu* 8900: O-3521, M-1923, D-382, ML-1474, MR-19, T-299, CR-34, BNT-206, B-1042; *Budulică* 140: O-61, M-9, D-3, ML-61, T-5, B-1; *Bulumaci* 59: O-46, T-4, BNT-5, B-4; *Buliță* 808: O-286, M-351, D-3, ML-37, T-38, CR-8, BNT-58, B-27; *Buturoagă* 45: O-7, M-2, D-1, ML-1, T-3, BNT-2, B-29; *Buzărnescu* 150: O-109, D-12, ML-5, BNT-9, B-15; *Boboșca* 94: O-84, B-10; *Bubosu* 43: O-33, BNT-3, B-7.

obiecte și unelte care au legătură cu viața oamenilor (în interiorul gospodăriei sau în afara ei): *Baston* 450: O-7, M-134, D-24, ML-230, T-11,

BNT-18, B-26; *Bănuț* 629: O-223, M-32, D-58, ML-43, MR-7, T-115, CR-83, BNT-33, B-35; *Băzdoacă* 21: O-10, M-4, D-3, CR-1, BNT-1, B-2; antroponimul *Biciul* apare înregistrat fără -l final - *Biciu* 43: O-23, M-2, D-9, ML-2, T-3, B-4; *Boată* 625: O-285, M-14, D-2, ML-30, MR-4, T-11, CR-29, BNT-108, B-112; *Bold* 1665: O-373, M-469, D-61, ML-53, MR-5, T-308, CR-107, BNT-154, B-135; *Borcan* 3186: O-1013, M-844, D-262, ML-348, MR-19, T-186, CR-18, BNT-102, B-394; *Burlan* 2407: O-1005, M-713, D-37, ML-88, T-187, CR-15, BNT-16, B-346; *Butoi* 3335: O-1263, M-1092, D-285, ML-72, MR-92, CR-2, BNT-73, B-436.

alimente: *Brânzan* 2707: O-1795, M-111, D-27, ML-117, MR-6, T-130, CR-22, BNT-211, B-288; *Brânziu* nu mai este, sub această variantă, consemnat în DFNFR.

plante și animale: *Ariciu* 1235: O-262, M-743, D-32, ML-7, MR-6, T-33, CR-13, BNT-18, B-121; *Barză* 343: O-170, M-51, D-35, ML-17, T-8, CR-1, BNT-6, B-55; *Bărzoi* 377: O-87, M-208, D-15, ML-17, MR-1, T-9, CR-1, BNT-2, B-37; *Berbecel* 536: O-332, M-118, D-2, ML-9, T-10, BNT-8, B-57; *Bobei* 568: O-308, M-22, D-23, ML-79, MR-1, T-50, CR-10, BNT-10, B-65; *Boboc* 11159: O-1538, M-3034, D-574, ML-3371, MR-78, T-712, CR-105, BNT-213, B-1534; *Bobocel* 897: O-416, M-218, D-47, ML-57, MR-5, T-44, CR-1, BNT-37, B-72; *Bouleanu* 411: O-226, M-109, D-7, MR-1, T-16, BNT-10, B-42; *Bujorică* 1741: O-50, M-208, D-139, ML-997, T-119, BNT-22, B-206; *Buruiană* 3995: O-378, M-346, D-259, ML-2445, MR-2, T-234, CR-48, BNT-33, B-250; *Busuioc* 9397: O-979, M-1898, D-287, ML-3941, MR-39, T-990, CR-215, BNT-185, B-863.

poziție și stare socială: *Becheru* 1739: O-976, M-316, D-60, ML-45, T-32, CR-8, BNT-62, B-240; *Bogatu* 2125: O-256, M-565, D-178, ML-789, MR-47, CR-11, BNT-48, B-227; *Boierică* - numele există în Oltenia, dar nu a fost înregistrat în cadrul numelor cu frecvența peste 5.

obiecte (și materiale) care privesc îmbrăcămintea: *Arnici* 19: O-12, B-7; *Bumb* 1626: O-3, M-8, ML-5, MR-480, T-763, CR-263, BNT-76, B-24; *Burcă* 4732: O-650, M-434, D-188, ML-2478, MR-9, T-344, CR-205, BNT-109, B-255.

părți ale corpului uman: *Bucă* 2787: O-911, M-708, D-47, ML-758, MR-3, T-63, CR-9, BNT-39, B-249; *Burican* 101: O-23, M-20, D-5, ML-3, T-3, B-47; *Burtea* 4134: O-1506, M-1379, D-223, ML-119, MR-1, T-185, CR-21, BNT-68, B-632; antroponimul *Burțoi*, consemnat în Catagrafia de la 1831, nu se

mai întâlnește astăzi cu această formă; (o formă *Burțoiu* apare în DFNFR, dar ea nu are reprezentare în Oltenia: 5: M-2, ML-1, T-2); *Buză* 966: O-320, M-44, ML-383, T-81, CR-10, BNT-63, B-46.

personaje mitologice și din folclor: *Benga* 1445: O-251, M-326, D-64, ML-85, MR-5, T-372, CR-7, BNT-135, B-200; antroponimul *Buhul*, înregistrat cu formă articulată în Catagrafie, nu mai apare în Oltenia în acest mod, ci, ca derivat, sub forma *Buhulea* 63: O-50, M-1, D-8, ML-1, B-3.

meserii și funcții: *Abagiu* 1006: O-521, M-140, D-96, ML-22, MR-6, T-41, CR-11, BNT-31, B-138; *Arabagiu* 257: O-50, M-138, D-12, ML-8, T-3, CR-4, BNT-1, B-41; *Arnăutu* 2455: O-551, M-338, D-327, ML-788, MR-2, T-114, CR-22, BNT-69, B-244; *Armășelu* 323: O-242, M-25, D-4, ML-6, T-14, B-32; *Băcanu* 3474: O-566, M-1915, D-150, ML-125, MR-3, T-122, CR-16, BNT-37, B-540; *Berbecaru* 1081: O-272, M-392, D-24, ML-122, MR-5, T-56, CR-6, BNT-18, B-186; *Birtaru* nu apare sub această formă, ci numai ca *Birtar* 51-T, deci, fără prezență în Oltenia; *Blidaru* 1561: O-294, M-632, D-60, ML-209, MR-12, T-100, CR-12, BNT-91, B-151; *Bocșaru* 69: O-60, D-1, T-3, CR-1, B-4; *Boiangiu* 1509: O-474, M-542, D-62, ML-56, T-55, CR-1, BNT-41, B-278; *Bostangiu* 141: O-106, M-1, D-9, T-8, BNT-13, B-4; *Brutaru* 1148: O-156, M-621, D-28, ML-114, T-88, CR-2, BNT-7, B-132; *Bucătaru* 4094: O-431, M-752, D-145, ML-1973, MR-6, T-323, CR-27, BNT-128, B-309.

locul de origine: *Almăjan* 343: O-40, M-26, D-7, ML-11, MR-2, T-4, CR-11, BNT-232, B-10; *Bârsanu* 774: O-337, M-10, D-14, ML-361, T-20, CR-6, BNT-21, B-5; *Bistrițeanu* 47: M-4, ML-10, T-8, B-25; *Brașoveanu* 3774: O-283, M-896, D-232, ML-1398, MR-24, T-426, CR-25, BNT-62, B-428.

Din materialul prezentat se poate observa că porecele și supranumele din Catagrafia Doljului de la 1831 se găsesc astăzi în următoarele ipostaze:

1. Au devenit nume de familie și au în Oltenia, uneori, o frecvență mare, comparativ cu celelalte provincii istorice (*Albișoru*, *Beznă*); ele au constituit baza de la care s-au format alte antroponime, prin derivare. De la numele *Bunicu*, spre exemplu, au luat naștere *Bunicelea* 42: O-31, M-3, T-2, BNT-1, B-5; *Bunicelu* 62: O-27, BNT-4, B-31, din totalul cărora, un număr destul de mare este purtat de olteni.
2. Nu mai apar în Oltenia, dar apar în alte regiuni (*Băiețelu*).
3. Sunt consemnate cu altă formă grafică (*Boutoru*, *Biciul*).
4. Nu mai apar înregistrate în onomasticonul actual (*Baftă*).

Numele de familie compuse se află și ele într-una dintre situațiile de mai sus. Antroponimul *Barbă Albă* apare sudat, într-un singur cuvânt, în M-5 și T-11; *Barbărasă* 348: O-134, M-11, D-8, ML-132, MR-2, T-18, BNT-5, B-38 - (variantea *Barbă Rasă* nu este înregistrată) *Barbălungă* 21: O-20, T-1; *Botgros* 390: O-148, M-54, ML-82, T-10, CR-1, BNT-22, B-73; *Burtăverde* 104: O-75, D-19, T-3, CR-3, BNT-4; *Bunădimineața* 62 -ML; *Belical* 33: O-4, ML-27; *Belivacă* 325: O-23, M-238, D-29, ML-4, BNT-4, B-27; *Bobîngeac* nu este consemnat în DFNFR. Referindu-ne la Oltenia putem spune că modelul are dezavantajul că nu este, ca și numele cu articol posesiv, specific acestei regiuni, cele mai multe combinații și frecvențele mari fiind întâlnite mai ales în Moldova. Unele dintre antroponimele citate sunt purtate de un număr foarte mic de persoane și este probabil să dispară, cu timpul, din Oltenia (de pildă *Boțu*).

Antroponimele legate de o situație sau particularitate petrecută la un moment dat în viața individului²⁶ și căreia nu i se poate descifra sensul (*Bârșoagă, Bibiruță, Ciopancă, Cliricu, Coțoban, Mirigel, Moțurlichie, Mâzgoavă, Starâșniță, Tecmenete, Totoroța, Tracă, Trebgherul, Țănăregea*) s-au dovedit a fi și cele mai efemere. Multe dintre acestea nu s-au păstrat până astăzi. Ele fac însă parte din istoria și evoluția sistemului nostru antroponimic, așa cum transpare el din documente. Deși antroponimia actuală constituie o clasă închisă de elemente, modificări se mai pot produce și aici. În *Dicționarul numelor de familie din România*²⁷, Gh. Bolocan arată că formațiile cu *-escu* sunt foarte active, probabil mai ales în ultimele decenii. Iată câteva exemple de nume de familie provenite din porecle și supranume derivate: *Arhierescu, Batistescu, Bălărescu, Bărdescu, Bijulescu, Bisericescu, Călătorescu, Cărunțescu, Cerățescu*. De asemenea, în sistemul oficial „unele determinante par a fi încă în stadiul de poreclă activă”²⁸. Câteva exemple de astfel de porecle, cu frecvența lor actuală sunt: *Arsene-Bălosu* (1-M), *Azoitei-Frumosu* (3-O), *Bălan-Buleandă* (2-ML), *Bălan-Știrbu* (2-ML),

²⁶ Ion Toma în *Nume de persoane în satul Lăcrița (Dolj)* („Contribuții Filologice”, I, Centrul de Științe Sociale Craiova, Craiova, 1972, p. 47) arată că „Generația fiului, ca și generațiile mai tinere, nemiștiind de unde provine porecla și având relații mai ales cu fiul, îi atribuie acestuia porecla ca și când ar fi a lui”.

²⁷ În SCO, 2/1996, p. 14.

²⁸ *Ibidem*.

Bratu-*Stafie* (2-ML), Covaci-*Cuc* (6-CR), Lupu-*Minciună* (1-B), Lupu-*Opaiț* (2-BNT), Lupu-*Oțel* (18-ML), Lupu-*Târziu* (5-O), Neagu-*Berbec* (2-B), Pop-*Brândușe* (2-CR), Pop-*Clipici* (3-MR), Pop-*Leș* (1-T), Pop-*Sârb* (1-MR), Popescu-*Căruntu* (1-O), Popescu-*Grasu* (2-D), Popescu-*Mutu* (2-ML), Popescu-*Purcel* (3-O), Popescu-*Răscăcea* (2-O), Popescu-*Spoială* (2-D), Popescu-*Ușurelu* (1-M), Popescu-*Ulm* (1-B), Popa-*Cârlig* (1-B), Popa-*Sburlan* (1-B), Popa-*Șchiopu* (1-O), Popa-*Tunsu* (14-CR) etc.

Antroponimia românească a înregistrat în trecut, numeroase prefaceri pe care observându-le putem descifra pe baze reale un fenomen destul de complex - acela al formării și stabilizării numelui de familie. Din perspectivă cronologică este greu de remarcat momentul în care o denumire sau alta s-a transformat în nume de familie, acest lucru producându-se adesea pe nesimțite nu numai pentru cei din jur, dar chiar și pentru purtătorii lor. Materialul din catagrafii oferindu-ne serii antroponimice aproximativ complete, într-un teritoriu bine determinat, ne indică adesea drumul evoluției unui antroponim.

2. Toponimia oltenească - sursă documentară pentru antroponimie

Numele de persoane nu denumesc numai persoane, ci ele au fost folosite și în numirea obiectelor din teren -atât în microtoponimie, cât și macrotoponimie, astfel, toponimia constituindu-se, în timp, ca o arhivă pentru antroponimie. Luând în discuție numele topice, nu putem face abstracție de procesul evoluției istorice: "Etimologia nu reprezintă nimic, dacă ea ignorează cauzele care au generat denumirile"²⁹. Toponimele sunt strâns legate de factorii extralingvistici, printre care viața socială a colectivului ocupă un loc important. Nu întâmplător se vorbește în ultima vreme de socio-onomastică, "subdiviziune a onomasticii, a cărei preocupare esențială ar urma să fie cercetarea oricărui fel de material onomastic de pe poziții socio-lingvistice"³⁰.

²⁹ V.A. Nikonov, *Vvedenie v toponimiku*, Moscova, 1965, p. 27.

³⁰ Marica Pietreanu, *O cercetare de "socio-onomastică" aplicată la material românesc*, în vol. "Studii de onomastică", Cluj-Napoca, 1976, p. 47.

Vechimea raportului dintre om și un anumit mediu înconjurător, continuitatea locuirii într-un spațiu geografic determinat, natura raporturilor sociale și economice între indivizi și grupurile de indivizi, pe de o parte, și între aceștia și spațiul locuit, pe de altă parte, natura și proporțiile intervenției umane asupra mediului, într-un cuvânt istoria individului și a grupului din care face parte, determină într-o măsură importantă toponimia unei regiuni. Din punctul de vedere al modului cum au luat naștere, asupra toponimelor românești s-au făcut numeroase comentarii. Cel care a realizat însă o schemă cuprinzătoare a tipurilor toponimice a fost Iorgu Iordan în lucrarea sa *Toponimia românească*³¹. Numele de locuri au fost clasificate în patru categorii: *Topografice, Sociale, Istorice, Psihologice*.

Fiecare dintre aceste categorii cuprinde mai multe grupe:

Topografice: nume care descriu forma sau aspectul exterior al locului, toponime care evocă natura terenului aparținând localității respective sau aflate în apropierea ei, care arată o însușire a locului, poziția locului față de punctele cardinale, față de altitudinea solului sau față de localitățile învecinate.

Sociale: toponime derivate de la nume de persoane, antroponime cu formă de plural (în *-ești* și *-eni*), antroponime care își păstrează neschimbată forma, toponime care arată raportul de proprietate, toponime însoțite de adjectivul *mare* și *mic*, *nou* și *vechi*, toponime care amintesc diverse instituții sau măsuri de ordin social, arată poziția socială a oamenilor, amintesc existența unor categorii de locuitori având o situație specială în organizația statului, se referă la organizarea fiscală din secolele trecute, arată ocupația locuitorilor, vorbesc despre credințe, superstiții și obiceiuri, amintesc de existența unor foste așezări românești.

Istorice: toponime formate de la nume de popoare, toponime care arată originea locală, sau păstrează amintirea unor evenimente și obiecte istorice.

Psihologice. Mentalitatea populară se caracterizează printr-o sensibilitate deosebită față de aspectul exterior, material al lucrurilor. Marea majoritate a numelor de locuri își au izvorul în această trăsătură a sufletului popular³².

³¹ București, Editura Academiei, 1963.

³² *Ibidem*, p. 313.

După atitudinea pe care o au vorbitorii față de anumite obiecte din mediul înconjurător, toponimele au fost clasificate în mai multe categorii: I. porecle (particularități fizice și psihice); II. calificări (situarea locuitorilor în ierarhia socială după criterii economice); III. imagini (expresii plastice prin excelență)³³.

Numelor de locuri au fost clasificate în: 1. Nume de țări și regiuni; nume de continente; 2. Nume de localități; 3. Nume de străzi; nume de ape și de forme de relief. În cadrul fiecăreia dintre categoriile enumerate se discută, de obicei, "proveniența" toponimelor de la apelative, nume de persoane, ori de la alte nume de locuri. În general, cea mai frecventă clasificare este cea referitoare la cuvântul de la care toponimele s-au format, ținându-se seama, în primul rând, de faptul că un toponim are la bază fie un apelativ, fie un nume propriu (antroponim, toponim). Acest principiu este utilizat de foarte mulți dintre onomaști. Deosebiriile dintre ei constau doar în faptul că în cadrul celor două grupe mari unii stabilesc un număr de subgrupe, alții alt număr³⁴.

Alături de această clasificare - lexicosemantică - analiza toponimelor românești a fost studiată și din perspectivă morfo-sintactică. Este foarte important, de asemenea, și aspectul sub care se prezintă, structural, numele de locuri românești: simple (primare, nederivate), derivate, compuse³⁵. Referindu-se la *Dicționarul toponimic al României*, Gh. Bolocan și Christian Ionescu arătau că, în ultimul timp, "s-au elaborat o serie de lucrări pregătitoare referitoare la tipologia formațiilor toponimice (distribuția diferitelor tipuri, cronologia lor aproximativă etc.)"³⁶. Câteva modele ale unei astfel de analize au fost realizate de Gh. Bolocan: analiza structurilor derivaționale în toponimie și inventarierea unora dintre

³³ *Ibidem*, p.314.

³⁴ M. Oros, *Toponimia localităților cu populație slovacă din județul Bihor*, în "Probleme de onomastică", Cluj-Napoca, 1980, p. 147.

³⁵ Gh. Bolocan face distincția între toponimele compuse de tipul: *Întregalde, Subcetate, Suprapietrei, La Albu, La Boiangerița, În Albu, În Căpitanu, Pe Balauru, Pe Bărbosu, Pe Chioru* și cele analitice, de tipul: *Aninoasa Mare, Apa Neagră, Frâncești-Coastă, Frâșinetu de Câmp, Roșiori de Vede etc.*

³⁶ Gh. Bolocan, Christian Ionescu, *Dicționarul toponimic al României*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 204.

“modelele derivaționale”³⁷, structura sintactică a toponimelor formate din grupuri de cuvinte și sufixația diminutivală în toponimie³⁸ etc. O serie de toponime au la bază antroponime fără modificare formală³⁹. Ele sunt considerate toponime simple, fiind “alcătuite dintr-o singură unitate lingvistică”, și cu “un grad de socializare maxim”⁴⁰.

În *Dicționarul toponimic al României. Oltenia*⁴¹ există un număr mare de toponime care au la bază antroponime, provenite din porecle. Ele denumesc cele mai diverse obiecte din teren, pornind de la nume de sate, părți de sate, râuri, pârâuri, dealuri, locuri, văi, moșii, bălți, păduri, fântâni, mahalale, mori. Ponderea lor cea mai mare se înregistrează în cadrul microtoponimiei, acolo unde se denumesc obiecte mici din mediul înconjurător, care sunt mai strâns legate de viața de zi cu zi a oamenilor, de activitatea lor. Am urmărit pentru început, denumirile pe care le-au primit fântânile și bălțile oltenești și, în componența cărora, apar nume de persoane - porecle - ieșite azi din uz sau devenite rare. Ne-am oprit la aceste două obiecte din toponimia minoră, dată fiind importanța vitală pe care au avut-o de-a lungul timpului: pentru a-și întemeia satele oamenii au preferat vecinătatea apelor, iar când acest lucru nu a fost posibil, au săpat fântâni. Materialul ni-l oferă informația bogată înregistrată sub articolele matcă *Balta* ~ și *Fântâna* ~. Pe baza acestui material am efectuat următoarea statistică:

în cadrul articolului *Balta*~, din cele 1515 toponime cu structură analitică, 792 au pe locul secund un antroponim, 353 un toponim, 63 un apelativ, 45 un adjectiv, iar 262 o construcție prepozițională;

³⁷ Gh. Bolocan, *Modele derivate în toponimie*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 187-196.

³⁸ Idem, *Limba română în actele de cancelarie anterioare sec. XVII*, în LR, XXIV, 1975, nr. 4, p. 333-341.

³⁹ În cazul unora dintre ele derivarea s-a făcut la nivelul limbii comune și, mai apoi, numele au fost transferate în toponimie.

⁴⁰ Dragoș Moldovanu, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în “Anuar de lingvistică și istorie literară”, Iași, tom. XXIII, 1972, p. 76. În concepția autorului, toponim este “orice apelativ sau ansamblu lexical solidar care îndeplinește o funcție denotativă socializată”.

⁴¹ *Dicționarul toponimic al României. Oltenia*, vol. I (A-B), Editura Universitaria, Craiova, 1993; vol. II (C-D), 1995, vol. III (E-I), 2002, sub redacția prof. univ. dr. Gh. Bolocan; vol. IV (J-N), 2003, vol V (O-R), red. resp. pe prof. univ. dr. T. Oancă

sub *Fântâna* ~, a fost înregistrat un total de 8377 de denumiri repartizate astfel: 5745 antroponime, 84 toponime, 59 apelative, 87 adjective, 2405 construcții prepoziționale. (Trebuie să menționăm faptul că ultima grupă, cea a construcțiilor prepoziționale conține, de asemenea, un număr mare de antroponime în combinație cu prepozițiile *la* și *de la*: *Balta de la Giurcă Bufanu*, *Fântâna de la Gheorghe Trandafir*). După cum se poate observa din aceste date, antroponimele participă în proporție covârșitoare la formarea numelor de fântâni și bălți din Oltenia, și o mare parte a acestor antroponime are la bază o poreclă sau un supranume. Situația lor actuală poate fi urmărită în mod concret prin raportare directă la datele cuprinse în arhiva BDAR⁴². Se poate observa că dinamica acestor nume a evoluat diferit.

Ca nume de persoană, unele dintre porecle și supranume nu se mai întâlnesc astăzi, oficial consemnate, nici în Oltenia, nici în alte regiuni ale țării: *Bâdâc*, *Bealdă*, *Belguș*, *Broboniu*, *Boateșu*, *Bucleșeanu*, *Bughineață*, *Bulendroi*, *Bulinu*, *Bumbeciu*, *Burdăharu*, *Cortacu*, *Cocelnițu*, *Coțoliga*, *Cruțan*, *Curfutița*, *Dăbiloiu*, *Fâsnagu*, *Fâșu*, *Fițoc*, *Goganețu*, *Gusulan*, *Japiță*, *Juliși*, *Leoaica*, *Mârșag*, *Motârcan*, *Năbârdoc*, *Năsâparniță*, *Obăcică*, *Olete*, *Păpărează*, *Pătringel*, *Pufoi*, *Scobaciu*, *Șoșolan*, *Șerpoaica*, *Zgârlovici* etc.

Porecle și supranume care nu se mai întâlnesc în Oltenia⁴³: *Bocioacă* 484 (13 B, 8 CR, 6 D, 410 M, 34 ML, 13 TR), *Bosoagă* 8 (6 B, 1 D, 1 TR), *Burduș* 87 (3 B, 1 BNT, 3 M, 28 ML, 52 TR), *Burilă* 174 (57 B, 112 M, 5 ML), *Găzaru* 14 (1 B, 13 M), *Papușiu* 50 (22 B, 28 M), *Peleașcă* 1 M, *Plămădescu* 1 M, *Purceleanu* 3 (2 B, 1 TR), *Sbârciog* 251 (2 B, 11 BNT, 2 CR, 7 D, 9 M, 204 ML, 16 TR), *Scăpău* 214 (161 D, 49 M, 4 ML), *Stănărăngă* 2 (1 M, 1 ML) etc.

Porecle și supranume cu o frecvență redusă în Oltenia față de restul țării: *Bazoi* 21 (13 B, 1 M, 6 O, 1 TR), *Blându* 36 (1 BNT, 1 CR, 3 D, 3 M, 23 ML, 1 MR, 1 O, 3 TR), *Buznea* 415 (34 B 8 BNT, 5 D, 25 M, 322 ML, 15 TR), *Morândău* 8 (1 B, 1 O, 6 TR), *Fitoiu* 14 (12 B, 2 O), *Forfotă* 198 (1 BNT, 67 ML, 1 MR, 19 O, 110 TR), *Rotovei* 6 (3 O, 3 TR), *Șofoloiu* 2 (1 O, 1 TR), *Opincaru* 430 (66 B, 4 CR, 13 D, 151 M, 122 ML, 37 O, 37 TR), *Prigoreanu* 372 (26 B, 7 BNT, 6 CR, 12 D, 12 M, 276 ML, 9 O, 24 TR) etc.

⁴² Baza de date a Centrului de onomastică de la Facultatea de Litere, Universitatea din Craiova.

⁴³ Prezentăm și frecvența lor pe regiuni.

Porecle și supranume întâlnite numai în Oltenia (cu frecvență redusă): *Boboloș* - 2, *Năsărâmbă* - 2, *Risipiceanu* - 5, *Roangheș* - 18, *Pitpalacă* - 6 etc.

Cifrele prezentate mai sus vorbesc de la sine despre situația actuală a acestor câtorva nume personale românești. Chiar dacă nu se mai întâlnesc în Oltenia, unele dintre ele (de exemplu, *Scăpău*, *Papugiu*, *Sbârciog*) au toate șansele să se păstreze multă vreme de aici înainte în cadrul antroponimiei. Pentru altele însă, care au un număr de apariții extrem de redus, nu se mai pot face aprecieri sigure în ceea ce privește viitorul lor apropiat, dispariția numelor fiind adesea influențată de cauze extralingvistice. Multe porecle și supranume, înregistrate în materialele documentare au dispărut sau au, astăzi, frecvența 1 ori 2. În timp ce situația acestora se află sub semnul incertitudinii ca nume personale, ca nume de locuri poziția lor este cu mult mai stabilă, cazurile când antroponimele au fost atestate prin toponime fiind destul de numeroase. Toponimele simple sunt, de asemenea, provenite, în mare parte, de la poreclele și supranumele purtate de anumiți indivizi. Iată exemplele extrase din cele 5 volume ale dicționarului⁴⁴:

A. - *Aga, Agoiu, Albici, Albina, Albinușa, Albișoru, Albu, Amaru, Argintaru, Aricioaia, Aricioiu, Armașu, Armășaru, Arnăutu*; B. - *Babalâc, Babanu, Balaure, Balauru, Barbă Albă, Barbă Lată, Barosu, Barza, Basamac, Băbălău, Băbănoaia, Băbeanu, Bălanu, Băloasa, Bărbăras, Belivacă, Berbece, Bibănoaia, Bivolaru, Bâșnița, Bâțolea, Bâtmălai, Blidărița, Blidărițu, Blondea, Bobei, Bobica, Bobicu, Bobocioaia, Bobocioaica, Bobocu, Bobolea, Bocănită, Bogatu, Bolovanu, Boltașu, Borcan, Boșoroaga, Boștinăru, Brabete, Brebenel, Brebu, Brândușa, Brânza, Broscaru, Brumaru, Bujoru, Burta, Bușinoiu, Butanu, Butaru, Butoi, Butucea, Buzica, Buzila*; C. - *Căcău, Căldăraru, Călușeru, Cămila, Căprăroiu, Cătana, Cătănelu, Cățălana, Cerboiu, Cercel, Cercu, Chibzuitu, Cioara⁴⁵, Cioarecu, Ciobanu, Ciobârnacu, Ciobârnea, Ciobotea, Ciobotoiu, Ciocârlan, Ciocârlia, Ciocârloaica, Ciolacu, Ciolofan, Ciomag, Ciontea, Ciontu, Ciopârână, Cioplea, Ciorbea, Ciorâca, Cioroiu, Cioromela, Ciortea, Ciridaru, Ciuguleasa, Ciulete, Ciuloaica, Cârșiorobu, Cârjan, Cârțu, Cârna, Cârștioaba, Coacă, Coclitu,*

⁴⁴ Volumul al cincelea se află în fază finală de redactare.

⁴⁵ În cazul toponimelor *Cioara*, nu toate au proveniență antroponimică.

Cocârțu, Cocoru, Cocoșilă, Cocoșu, Cojocu, Cojocărița, Colacu, Coliboiu, Copăieru, Copăcioiu, Copilu, Copuzaru, Corbu⁴⁶, Cotârjiu, Coțobâțu, Coțofana, Coțoliga, Creața, Cucu, Curfutița; D. - Degeratu, Dârjala, Dobânda, Dovlete, Drăcoaică, Drăguțu, Dulap; F. - Faur, Făltărea, Fețilă, Ficău, Fieroiu, Firfircă, Firoaia, Fistigoi, Fâsoaică, Flocea, Fluieraru, Fluierea, Fluturelu, Foanța, Fofează, Fometescu, Frâncu, Fusaru; G. - Găiculea, Găzaru, Gentoiu, Georoceanca, Germănoaia, Ghețaru, Foarsa, Gâjoaică, Gogoanța, Gogoasă, Grebla, Grecu, Griju; H. - Haiducu, Haimana; I. - Iepuranu, Iepure; Î. - Împăratu, Împușcătioiu; J. - Jderu, Jleanu, Jidovi, Jupâneasa; L. - Lalea, Lăcraru, Lăcusteanca, Leu, Leurda, Licurici, Liliacu, Lipita, Litaru, Lungu, Lupu, Lupuleț; M. - Maioreasa, Maiuru, Marmura, Mațaloi, Măceșu, Măcin, Măciucă, Măgărețu, Mălai, Măldărescu, Mălina, Mămularu, Mărăcineanca, Mărăcinu, Mărunchelu, Micu, Mielușei, Militaru, Minciuna, Minciunița, Mândroc, Mânzu, Mâța, Mățu, Mohoru, Moineăță, Moroaică, Moroi, Mortescu, Mosafiru, Murărețu, Mustață, Mustosu, Mutu, Mutulei, Mutuligă; N. - Nădejde, Nebuna, Negreanu, Negrilă, Nisip; O. - Oacheșu, Oaia, Oarba, Ocheanu, Ochișor, Ochiu, Ochiuleț, Ologu, Orbu; P. - Pace, Palangă, Paloș, Pană, Pate-Rău, Patru-Frați, Păpușa, Părosu, Păsărelu, Păsăroiu, Porcaru, Pribeagu, Purcel; R. - Racu, Răcănețe, Rășină, Răvașu, Râiosu, Rodie.

Unele sunt creații artificiale, locale, care țin de imaginația și spiritul inventiv popular (*Bâtmălai, Ciopârnă, Cocârțu, Cotârjiu, Coțobâțu, Coțoliga* etc.), altele de trăsături particulare fizice sau psihice (*Buzila, Căcău, Chibzuitu, Ciontea* etc.), meserii vechi și stări sociale (*Argintaru, Bogatu, Blidărițu, Boltașu, Haiducu* etc.); o parte dintre acestea "au trăit" atât timp, cât au trăit indivizii care le purtau. Acelea dintre ele care au avut, însă, șansa să se transfere în toponimie, denumind nume de locuri, sunt în continuare active în limbă și descriu, prin intermediul toponimiei, anumite perioade și elemente din istoria antroponimiei.

Într-un cuvânt, odată intrate în conștiința oamenilor și încadrate topografiei zonale, numele personale rămân neschimbate, nu se mai supun evoluției limbii precum apelativele, iar procesul dispariției lor este cu mult mai lent și mai puțin probabil. Toponimia este un spațiu închis în care,

⁴⁶ Nu toate toponimele *Corbu* au la bază un antroponim.

odată pătrunse, antroponimele, capătă un alt statut, se individualizează de omonimele de la care au pornit. Toponimia capătă astfel o dublă valoare: pe de o parte prin studiul fenomenelor specifice acestei ramuri, iar pe de alta, prin informația stratificată și stocată aici de-a lungul timpului, pe care o oferă spre cercetare unor domenii variate.

Concluzii

Antroponimia românească a înregistrat în decursul timpului schimbări pe care cercetându-le se poate descifra un fenomenul complex al formării și stabilizării numelui de familie. Cronologic este greu de sesizat momentul în care o denumire a devenit nume de familie, acest lucru producându-se adesea pe nesimțite nu numai pentru cei din jur, dar chiar și pentru purtătorii lor. Cercetarea numelor consemnate în documente contribuie esențial la cunoașterea și descifrarea multora dintre structurile antroponimice de astăzi, precum și a sensurilor pe care elementele lor componente le au. Materialul din catagrafii oferindu-ne serii antroponimice aproximativ complete, ne indică adesea drumul evoluției unui antroponim. Cercetarea din punct de vedere istoric a poreclelor și supranumelor din Oltenia este deosebit de importantă pentru antroponimia actuală, având în vedere că, cele două categorii menționate redau culoarea și trăsăturile unei epoci și păstrează, atunci când s-au transformat în nume de familie, cuvinte arhaice, poate de mult trecute în fondul pasiv al limbii. În general, poreclele și supranumele înscrise în Catagrafie s-au păstrat și astăzi ca nume de familie (unele având frecvență mare în Oltenia: *Băileșteanu*, *Băltărețu*, *Bețivu* etc. față de restul țării). Au dispărut în special numele de familie ce proveneau din supranume care indicau o trăsătură fizică sau morală, un defect, funcții administrative dar, pe măsură ce societatea a evoluat, au apărut și alte nume legate de noile situații.

Sigle și abrevieri:

B = București, BNT = Banat, CR = Crișana, D = Dobrogea, M = Muntenia, ML = Moldova, MR = Maramureș, O = Oltenia, T = Transilvania, Ab = Alba, Ag = Argeș, Ar = Arad, Bc = Bacău, Bh = Bihor, Br = Brăila, Bt = Botoșani,

Bv = Brașov, Bz = Buzău, Cj = Cluj, Cl = Călăraș, Cs = Caraș-Severin, Cț = Constanța, Cv = Covasna, Dj = Dolj, Db = Dâmbovița, Gl = Galați, Gj = Gorj, Gr = Giurgiu, Hd = Hunedoara, Il = Ialomița, Iș = Iași, Mh = Mehedinți, Mș = Mureș, Nț = Neamț, Ot = Olt, Ph = Prahova, Sb = Sibiu, Sj = Sălaj, Sm = Satu-Mare, Sv = Suceava, Tl = Tulcea, Tm = Timiș, Tr = Teleorman

BIBLIOGRAFIE

- Bolocan, Gheorghe, and Ionescu, Christian. 1975. Dicționarul toponimic al României, *Limba Română* 3, pp.197-207.
- Bolocan, Gheorghe. 1975. Limba română în actele de cancelarie anterioare sec. XVII, *Limba Română* 4, pp. 333-341.
- Bolocan, Gheorghe. 1975. Modele derivative în toponimie, *Limba Română* 3, pp. 187-196.
- Bolocan, Gheorghe. 1996. Dicționarul numelor de familie din România, *Studii și cercetări de onomastică*, Craiova 2, pp. 14
- Chirilă, Feodor, Ivanov, Andrei, and Olteanu, Theodor. 1993. *Probleme de dialectologie. Graiurile rusești lipovenesti din România*, București: Editura Universității din București.
- Dicționarul de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR)*, 2002. Craiova: Universitaria.
- Dicționarul de frecvență al numelor de familie românești*. 2003. Craiova: Universitaria.
- Dicționarul toponimic al României. Oltenia*.1993 - 2003. Craiova: Editura Universitaria.
- Gheție. Ion. 1975. *Baza dialectală a românei literare*, București: Editura Academiei.
- Graur, Alexandru. 1965. *Nume de persoane*, București: Editura Științifică.
- Ionescu, Christian. 1975. *Mică enciclopedie onomastică*, București: Editura Enciclopedică Română.
- Iordan, Iorgu. 1983. *Dicționar al numelor de familie românești*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Iordan, Iorgu. 1952. *Nume de locuri românești în R.P.R.*, București: Editura Academiei Române.
- Iordan, Iorgu. 1963. *Toponimia românească*, București: Editura Academiei.
- Moldovanu, Dragoș. 1972. Principii ale lexicografiei toponimice, *Anuar de lingvistică și istorie literară* pp. 73-100.

- Nikonov, V.A. 1965. *Vvedenie v toponimiku*, Moscova.
- Oancă, Teodor. 1996. Numele de familie în documentele de stare civilă, *Studii și cercetări de onomastică 1*, pp. 26-41.
- Oros, M. 1980. Toponimia localităților cu populație slovacă din județul Bihor. *Probleme de onomastică*, pp. 143-156.
- Pașca, Ștefan. 1936. *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București.
- Pietreanu, Marica. 1976. O cercetare de "socio-onomastică" aplicată la material românesc, *Studii de onomastică*, pp. 38-48.
- Sacerdoțeanu, Aurelian. 1931. Despre editarea documentelor, *Arhivele Olteniei*, pp. 283-298.
- Simina, G. Ja. 1969. Familia i prozvisce, *Onomastika*, pp.29-36.
- Toma, Ion. 1972. Nume de persoane în satul Lăcrița (Dolj), *Cercetări de lingvistică 1*, pp. 37-60.

AKTUALNI NADIMCI I OBITELJSKI NADIMCI U OLTENIJI

Istraživanje imena potvrđenih u dokumentima znatno pridonosi poznavanju i razjašnjenju mnogih današnjih antroponimskih struktura, kao i značenja njihovih sastavnih elemenata.

Polazeći od teoretskih pojmova i konkretnih dokumentiranih podataka iz *Popisa stanovništva iz 1831. (Monografija županije Dolž)*, ovaj članak analizira način na koji se velik dio nadimaka, pod utjecajem jezičnih i vanjezičnih čimbenika, održao ili nije održao u optjecaju u današnje vrijeme. Uglavnom, nadimci i pridjevci zapisani u navedenom Popisu stanovništva očuvali su se i danas kao prezimena, od kojih su neka vrlo česta u Olteniji. Nestala su u prvom redu ona prezimena koja su proizlazila iz pridjevaka koji su ukazivali na neko tjelesno ili moralno obilježje, na neku manu ili pak administrativnu funkciju, no, kako se društvo razvijalo, pojavljivala su se i nova imena vezana uz nove situacije.

Cuvinte cheie: poreclă, supranume, nume, toponime, catagrafie

Ključne riječi: nadimak, obiteljski nadimak, ime, toponimi, popis stanovnika

Camelia Firică
Departamentul de Romanistică
Facultatea de Filozofie, Universitatea Zagreb
Ivana Lučića 3
10000 Zagreb, CROAȚIA
cameliafirica@yahoo.com